

Iskola neve: Hriszto Botev Német Nemzetiségi Nyelvoktató Általános Iskola

Iskola címe: 8200 Veszprém, Botev utca 2.

Pályázó neve: Gugolya Zoltánné Molnár Barbara

Pályázó e-mail címe: gugolya.barbara@gmail.com

Pályázó telefonszáma: 70/536-3647

Célcsoport: 2. évfolyam

A foglalkozás célja, hogy bevezesse a tanulókat Janikovszky Éva gyerekeknek szóló műveinek világába. Az óra a 2. évfolyamos *Szövegről szövegre II.* olvasás munkatankönyv „*Gondolatok Janikovszky Éváról*” szövegére épül, beépítve az *Ablak-Zsiráf gyermeklexikon* használatát. A foglalkozás során a diákok nemcsak az író műveivel ismerkednek meg, hanem elsajátítják a lexikonhasználat és az önálló információkeresés alapjait. A foglalkozás keretei lehetővé teszik a megvalósítást könyvtári környezetben és tantermi keretek között egyaránt.

(Mivel a foglalkozás a *Szövegről szövegre II.* tankönyvből csupán a forrásszöveget és két feladatot emel be, a program bármely iskolai környezetben megvalósítható. A szükséges segédanyagok letöltésével, kinyomtatásával a foglalkozás olyan osztályokban is alkalmazható, ahol más taneszközöket használnak.)

Janikovszky Éva világa

Célcsoport: 2. osztály

Órakeret: Könyvtári foglalkozás a magyar nyelv és irodalom óra keretében

Téma: Janikovszky Éva írói világának felfedezése és az önálló információkeresés módszertanának elsajátítása az *Ablak-Zsiráf gyermeklexikon* segítségével

Eszközök:

- Szövegről szövegre. Olvasás munkatankönyv. 2. osztály. II. kötet
- Ablak-Zsiráf képes gyermeklexikon
- saját készítésű feladatkártyák

Tantárgyi kapcsolódás: magyar nyelv és irodalom, digitális kultúra – könyvtárhasználat, etika, környezetismeret, vizuális kultúra

Óraterv

1. Ráhangolódás és motiválás: Milyenek vagyunk mi az iskolában? (0-6. perc)

Pedagógiai cél: szókinccs felidézése, önreflexió

- **Tanári bevezető:**

„A mai könyvtári irodalomórán nemcsak az irodalomkönyvvel fogunk foglalkozni, hanem más könyv is előkerült a könyvtárból. Kezdjünk egy kis játékkal!”

- **Tevékenység:** labdadobós játék, tulajdonságokkal

„Akinek odadobom a labdát, mondjon egy olyan tulajdonságot, ami rá jellemző. Utána dobja tovább a labdát egy társának.”

- **Tevékenység:** páros munka

„Nagyon sok tulajdonságot említettetek. A következő feladat, hogy három olyan szót gyűjtsetek párban a füzetbe, amelyek azt mondják el, mi mindent csinál egy tanító néni vagy tanító bácsi.”

Néhány válasz meghallgatása

2. Az író mint alkotó – Fogalomalkotás (7-12. perc)

Pedagógiai cél: Az „író” mint foglalkozás és alkotó tevékenység értelmezése

- **Tanári bevezető**

”Sok mindent megtudtunk azokról, akik itt vannak az iskolában: milyenek vagytok ti, gyerekek, és azt is, mit csinálnak azok a felnőttek, akiknek tanító a foglalkozása.

*Most egy különleges foglalkozással ismerkedünk meg, az **író**éval! Megnézzük, milyen tulajdonságok jellemezhetnek egy író, mivel foglalkozik, mit csinál. Vajon hasonlít-e rátok vagy a tanítókra valamiben?”*

- **Tanári instruálás:**

*„Nyissátok ki az irodalomkönyvet a 12. oldalon! Egy ötsoros feladatot találtok az **’író’** szóval. Húzzatok alá minden sorban egy kifejezést, illetve mondatot, amely szerintetek leginkább kapcsolódik az író szóhoz.”*

1. Készíts ötsoros az **író** szóval! Húzd alá a neked legjobban tetsző szavakat!

1. Mi? (1 szó):	író
2. Milyen? (2 szó):	okos érdekes fantáziadús ötletes színes
3. Mit csinál? (3 szó):	szórakoztat tanít nevel formál eligazít
4. Mit gondolsz róla? (4 szóból álló mondat):	Mindig meg tud vigasztalni. Segít nekem a tanulásban. Nem érzem magam egyedül. Engem mindig gondolkodásra serkent.
5. Más szóval (1 szó):	tollforgató szerző irodalmár

- **Tevékenység:** Egyéni munka. Szövegről szövegre II. kötet 12. oldal – Ötsoros feladat megoldása

- **Ellenőrzés:**

Néhány megoldás meghallgatása, a 2. és a 3. soroknál rákérdezve a szavakra: Lehet egy író színes? Tanít egy író? A 4. sornál is kérdések feltevése: pl. Tud segíteni egy író a tanulásban?

- **Együttgondolkodás**

„Ezek a tulajdonságok nemcsak az írókra lehetnek jellemzőek, hanem az alkotásukra, a könyvekre is. Melyik szavak lehetnek ezek a feladatból?” (érdekes, színes, szórakoztat, ...)

Válaszok meghallgatása, összefoglalása:

„Vannak olyan könyvek, amelyek érdekesek, színesek, vannak, amelyek szórakoztatnak és olyanok is, amelyek tanítanak, eligazítanak, segítenek a tanulásban.”

A felsorolt szavak közül a táblára az **okos, érdekes, tanít, eligazít** szavak és a **Segít nekem a tanulásban** mondat kiemelése, táblára felírása.

3. A lexikon mint információforrás (13-15. perc)

Pedagógiai cél: bevezetés a lexikon felépítésének logikájába, tájékozódás a kézikönyvben

- **Tanári bevezető, visszautalás, a tanultak felidézése:**

*„A táblára felírt kifejezések jellemzőek egy különleges könyvfajtára, amelyek azért készülnek, hogy segítsenek a tanulásban, gyorsan választ találjunk benne a kérdéseinkre. Sok **okos, érdekes** dolgot **tanítanak** meg nekünk, **eligazítanak** bennünket a világban. Ezeket a könyveket lexikonnak nevezzük.”*

- **Megfigyeltetés:** az asztalon lévő Ablak-Zsiráf gyermeklexikon megismerése

„Most egy ilyen könyvvel ismerkedünk meg, amelynek címe: Ablak-Zsiráf gyermeklexikon. Vajon miért ez a címe? Segítenek a címben a más színű betűk.”

„Mi a különleges ezekben a betűkben? Hol, miben van nekik különleges helyük? Az egyik az első, a másik az utolsó.” (Az ábécében)

- **Tevékenység:** Egyéni munka

*„A bal oldalon ülők nyissák ki a 7. oldalon a könyvet, a jobb oldalon ülők a 161. oldalon. Mit találtak a könyv címéhez kapcsolódóan ezeken az oldalakon?”
(„ablak”/ „zsiráf” szó és rajz)*

- **Következtetés:**

„A lexikonban a válaszokat betűrendben találjuk a kérdéseinkre, így gyorsan tudunk keresni. Ablaktól zsiráfig, „A”-tól „Zs”-ig megtaláljuk benne, ami érdekel minket.

*Ha ránézünk a táblára felírt szavakra, a lexikonról elmondhatjuk, hogy segít a tanulásban, érdekes dolgokat tanít meg a **világról**, eligazít bennünket a **világban**.”*

4. Fogalmi „nyomozás”: Mi a „világ”? (16-22. perc)

Pedagógiai cél: Fogalom értelmezése

- **Felfedező beszélgetés**

„De mi is az a világ? Mire gondoltok, ha ezt a szót halljátok? Mi minden tartozik a világhoz? Mondjatok szavakat, ami eszetekbe jut erről a szóról!”

Válaszok meghallgatása

- **Tevékenység:** Egyéni munka – a **világ** címszó megkeresése a lexikonban

*„Nézzük meg, mit mond a mi okos könyvünk erről a szóról. Keressétek meg a lexikonban a **világ** szót!”*

A szócikk hangos felolvasása az utolsó mondat kivételével.

világ Ami a Földön és a földben, a bolygókon, a Napon, a csillagokban, a világűrben van – az mind együtt a *világ*.
A hegyek, a folyók, a tengerek, a növények, az állatok, az emberek, a városok, a házak, a könyvek, a kerék, a szög, a kalapács, a játékaim, a ceruzám – minden, ami van, az együtt: a *világ*.
A regényben az író egy varázslatos világot teremtett.

- **Összehasonlítás:** a gyerekek által mondott szavak és a lexikon definíciójának összevetése

„Melyik szó volt az, amely nektek is eszetekbe jutott?”

„Látjátok, mennyi mindent jelenthet a világ szó, mindenkinek mást.”

- **Tevékenység:** Szócikk utolsó mondatának felolvasása

A regényben az író egy varázslatos világot teremtett.

- **Tanári kérdésfeltevés, együttgondolkodás:**

„Szerintetek milyen varázslatos világot tud teremteni az író? Mi lehet abban a világban?”

Válaszok meghallgatása

„Az író a könyveiben mindig megalkot egy világot, ami a képzeletében született. Ha olvasunk, akkor mindig belecsöppenhetünk abba a varázslatos világba, amelyet az író teremtett.”

5. Szövegfeldolgozás: „Gondolatok Janikovszky Éváról” olvasmány (23-29. perc)

Pedagógiai cél: Janikovszky Éva írói világának megismerése, a gyermeki nézőpont azonosítása; szövegértés fejlesztése

- **Tanári bevezető:**

„Most egy olyan írónővel ismerkedünk meg, aki a gyerekek számára írt könyveiben teremtett varázslatos világot. Olvassátok el a 12. oldal alján található szöveget!”

- **Tevékenység:** A szöveg önálló elolvasása

Gondolatok Janikovszky Éváról

Janikovszky Éva írónő szövegeiben úgy tudta megjeleníteni a gyermeki lelket, mint senki más. Írói világában fontos helyet kap az őszinteség, a barátság, a közösség, a munka, a játék. Janikovszkyknak van egy állandó hőse, egy fiú. Nevét nem ismerjük, pedig egy tucat könyvében találkozunk vele. Hol kíváncsi óvodás, hol kalandkereső iskolás, hol gyermekkorát kinövő kamasz. Ő csodálkozik rá a világra, ő rajta csodálkozik a világ. És vele mindig történik valami, mi pedig szurkolunk, hogy minden sikerüljön neki.

Minden párbeszéd mögött kibeszélésre váró akadályok rejtőznek. Janikovszky Éva ezekre felnőtt bölcsességgel keres megoldást, de mindig a gyerek oldalán állva. Hisz ő a védtelenebb.

Műveit harmincöt nyelvre fordították le, és mindenütt sikert arattak.
<http://www.janikovszkyeva.hu/>

- **Tevékenység:** Egyéni munka – Az írói világ és a hős alakjának elemzése

„Az 5. feladat következik a tankönyvben. Az elolvasott szöveg alapján döntsétek el, igaz vagy hamis az állítás!”

Igaz (I) vagy hamis (H)? Döntsd el az állításokról! Írd a vonalra!

Írói világában fontos helyet kap az őszinteség és a barátság. ___

Van egy állandó hőse, egy lány. ___

Nevét egy tucat könyvében leírja. ___

Hőse minden könyvében más korú. ___

Minden alkalommal rácsodálkozik a világra. ___

Megoldás ellenőrzése

- **Tanári kérdésfeltevés:**

„Többször előfordul a **világ** szó ebben a feladatban is. Olvashatjuk az első állításban, hogy mi fontos Janikovszky Éva írói világában. Emlékeztek, mi volt még a szövegben az őszinteség és a barátság mellett? Milyen fontos dologról olvastunk még?”
(közösség, munka, játék)

„Az utolsó mondatban a világra csodálkozik rá valaki. Ki ő?” A könyveinek a hőse.

„Ki a könyveinek a hőse, mit tudunk meg róla?” (Egy fiú.) „Mennyi idős?” (Hol óvodás, hol iskolás, hol kamasz.)

6. A tanultak alkalmazása, egyéni kutatómunka (30-41. perc)

Pedagógiai cél: Az információkeresés gyakorlása; az elolvasott szöveg témájának és a lexikon szócikkeinek összekapcsolása

- **Tanári bevezető:**

„Janikovszky Éva könyveiben a világ a gyerekek világa, az óvodások, iskolások, kamaszok világa, ahol fontos a barátság, a játék, a munka: ez a ti világotok.”

- **Tanári instrualás:**

„Nézzük meg, mit ír a mi okos, különleges könyvünk, a lexikon ezekről a szavakról, amelyek jellemzőek Janikovszky Éva történeteire!

Mindenki húz egy feladatkárttyát, és annak alapján kutat a lexikonban.

A kártyán találtok egy szót, ami kapcsolódik Janikovszky Éva műveinek világához, amiről eddig beszélgettünk. Keressétek meg a szót a lexikonban, olvassátok el figyelmesen a szöveget, nézzétek meg a képet, és ezek alapján válaszoljatok a kérdésekre. Az utolsó kérdés már rátok vonatkozik, hiszen nektek is ismerős ez a világ, ti is voltatok óvodások, most iskolások vagytok, lesztek kamaszok is. Nektek is fontos a barátság, a játék, még a munka is.

- **Tevékenység:** a szócikk megkeresése a lexikonban, a kérdések megválaszolása

Janikovszky Éva műveiben a főhős néha óvodás. óvoda Keressétek meg az óvoda szót a lexikonban! Olvassátok el a szöveget és oldjátok meg a feladatokat! Húzzátok alá, mit csinálnak a gyerekek az óvodában! játsszanak • olvasnak • rajzolnak • festenek • számolnak Hány éves korig járhatnak oda a gyerekek? Mit csinálnak a gyerekek a képen? Te mit szeretnél az óvodában csinálni?	Janikovszky Éva műveiben a főhős néha iskolás. iskola Keressétek meg az iskola szót a lexikonban! Olvassátok el a szöveget és oldjátok meg a feladatokat! Húzzátok alá, mi a legfontosabb az első években! írás • földrajz • olvasás • számolás • történelem Hány éves korban kezdik a gyerekek az iskolát? Mit csinálnak a gyerekek a képen? Te melyik tantárgyat kedveled?	Janikovszky Éva világában fontos a munka. munka Keressétek meg a munka szót a lexikonban! Olvassátok el a szöveget és oldjátok meg a feladatokat! Húzzátok alá, kinek a munkájáról olvastatok! köműves • könyvtáros • orvos • juhász • edző Mi a gyerekek munkája? Milyen munkában vesz részt minden családtag? Te milyen munkában szótál segíteni?
Janikovszky Éva műveiben a főhős néha kamasz. kamasz Keressétek meg a kamasz szót a lexikonban! Olvassátok el a szöveget és oldjátok meg a feladatokat! Húzzátok alá, milyen változásokról olvastatok! testi • iskolai • lelki • szellemi • tanulási Hány éves korban nevezik a gyerekeket kamasznak? Milyen egyéniséggé válnak a fiatalok? Van kamaszkorú rokonod, barátod? Ki az?	Janikovszky Éva világában fontos a játék. játék Keressétek meg a játék szót a lexikonban! Olvassátok el a szöveget és oldjátok meg a feladatokat! Húzzátok alá, milyen játékokról olvastatok! fogócska • hintázás • bújócska • homokozás • csúszdázás Mit játszanak a felnőttek? Milyen játékokat látsz a képen? Te mit szeretsz legjobban játszani?	Janikovszky Éva világában fontos a barátság. barát Keressétek meg a barát, barátónó szavakat a lexikonban! Olvassátok el a szöveget és oldjátok meg a feladatokat! Húzzátok alá, mit csinálnak a barátónók és a barátok együtt! játsszanak • olvasnak • beszélgetnek • babáznak • veszekednek Mit mondanak el egymásnak? Mit játszanak a barátok a képen? Te mit szeretsz legjobban játszani a barátoddal?

- **Ellenőrzés:** Minden szóról egy tanuló meghallgatunk, az utolsó kérdéseknél többeket.

7. Zárás (42-45. perc)

Rövid reflexió az óra végén arról, ki melyik szót találta a számára legfontosabbnak Janikovszky Éva műveinek világából.

- **Otthoni feladat ismertetése**

Sok mindent megtudtunk Janikovszky Éva könyveinek, szereplőinek, a gyerekeknek a világáról. Azt is olvastuk a róla szóló szövegben, hogy 35 nyelvre fordították le a műveit és sikert arattak.

Nemzetközi elismerést is kapott a gyerekektől, a Mosolyrend lovagja lett. A mosolyrend lovagjait a gyerekek választják ki szerte a világon, azok kaphatják ezt a kitüntetést, akik rendkívüli módon járultak hozzá a gyerekek boldogságához és jólétéhez.

Otthoni feladat: Most ti vagytok a lexikon írói. Mit írnátok egy lexikonba a mosoly szóhoz? És milyen rajzot készítenétek? Alkossátok meg a mosoly szóhoz tartozó szöveget és képet!

Óratervezet táblázat

Időtartam	Az óra menete	Módszer	Eszköz
0–6 perc	Ráhangolódás és motiválás: Labdadobós játék jellemző tulajdonságokkal. Páros munka: tanítók tevékenységének gyűjtése a füzetbe.	Játék, páros munka, megbeszélés	Labda, füzet
7–12 perc	Az író mint alkotó: Az „író” fogalmának tisztázása. „Ötsoros” feladat megoldása a tankönyvben. Beszélgetés a könyvek tulajdonságairól (tanít, eligazít).	Egyéni munka, magyarázat, együttgondolkodás	Szövegről szövegre II. tankönyv (12. oldal), tábla
13–15 perc	A lexikon mint információforrás. Az Ablak-Zsiráf bemutatása, a címben rejlő „A-ZS” elv és a betűrend jelentőségének felismerése.	Felidézés, megfigyeltetés, következtetés	Ablak-Zsiráf lexikon
16–22 perc	Fogalmi „nyomozás”: Mit jelent a „világ”? A szó kikeresése a lexikonban és a definíció összevetése a tanulók válaszaival.	Felfedező beszélgetés, egyéni munka, hangos olvasás	Ablak-Zsiráf lexikon
23–29 perc	Szövegfeldolgozás: A „Gondolatok Janikovszky Éváról” című olvasmány önálló elolvasása. Igaz-hamis állítások megoldása az író világról és hőséről.	Önálló olvasás, egyéni munka, ellenőrzés	Szövegről szövegre II. tankönyv (12. oldal)
30–41 perc	A tanultak alkalmazása: Feladatkártyák húzása (pl. barát, játék, munka, iskola). Önálló kutatómunka a lexikonban a kártyán lévő kérdések alapján.	Egyéni kutatómunka, alkalmazás	Feladatkártyák, Ablak-Zsiráf lexikon
42–45 perc	Zárás és reflexió: Tanulók számára fontos szavak meghallgatása. Janikovszky Éva elismeréseinek említése (Mosolyrend). Házi feladat: saját „mosoly” szócikk írása és rajzolása.	Reflexió, tanári lezárás	–